

«mentega, ris, àmelles --- aymina de notz, amenlós ---», docs. rossellonesos de 1284 i 1395 (RLR iv, 375; v, 88); i en la Tarifa dels Corredors de Barcelona de 1271: «un faix de deu cuirs de bous, 4 drs. de corredures ---; it. carga de ris, 3 drs. de corr. ---; it. carga d'amenlons, 4 drs. de corr. ---» (EntreDlle. I, 156.30). Ris és també la forma general en oc. ant. i modern; Neuvonen, 1645, fa observar la data tardana de la forma arabitant amb *ó* en totes tres llengües ibero-romàniques, raó que fa pensar que l'arabisme degué superposar-se a un estrat més antic amb *y*, d'origen grec, tenint en compte que ja consta el conreu de l'arròs en terres ibèriques abans de la invasió musulmana, almenys en el SE. peninsular i des del S. vii, però s'hi degué generalitzar més tardanament i la forma provinent de l'àrab de les terres nilòtiques va superposar-se aleshores a l'anterior. En canvi l'oc. ant. i mod. *ris*, it. *riso*, fr. *ris*, germ. occid. *ris* (angl. *rice*, al. *reis*) vénen del gr. *ὀρύζα*, *ὀρυζον*, que ve indirectament de la Índia. En àrab hi ha gran nombre de variants, moltes d'elles antigues i en part testificades a Espanya mateix (Dozy, *Suppl.* I, 18a; *Gloss.*, 204; *RMA.*, 109, 562), sobre les quals dono detalls i faig altres consideracions en el DECH i DCEC I, 287-8 (que s'hi poden veure directament): totes plegades semblen assegurar que en àrab és també importat, potser d'una font molt veïna a la hindú d'on parteix la grega; de tota manera és probable que a la Península el pes decisiu hagi vingut del nostre Mijorn, donada la gran importància dels arrossos valencians; en les formes europees el masculí pot ser degut al model de GRANUM (Jud, *ANSL* CXXIV, 404) al costat del plural-collectiu GRANA (i potser **oris(o) > lo ris(o)*).¹

Sentits secundaris: *s'arròs* 'granet que fa la terra que entra en la sitja de fer carbó' mall. (Bunyola, 1963); *arròs de pardal* 'crespinell' (Serradell, *Sota terra del Club Muntanyenc*); *+arrosser* 'estepa blanca', que fa una flor de morat clar, val. (Serra de Calderona, 1932).⁴⁰

D'arròs s'han de separar del tot dos homònims antics *arròs*, -òs, 'rosada' (veg. ROSADA), que és més aviat *ros*; i *ros de bóta* o *de vi*, 'crosta de tàrtar que queda adherida a les bótes de vi', per més que aquest prengui en mall. i men. la forma *arròs*, i AlcM a tort el confongui en el mateix article amb el nostre mot: *arròs* §§ 3 i 4, *ros* II, § 2 [ja Febrer-Cardona: «arròs de bóta: tàrtaro, tartre»]. Aquest és un germanisme, que en oc. ant. apareix com a *rausa* «lie, tartre», ja repetidament a l'època trobadoresca i avui (Rayn. v, 50); PSW, v, 53-54, s. v. *rauza* II, cf. *rauzier*, *rauazar*, *rauzyr*: es tracta de gòt. *HRAUSA equivalent de l'alt al. ant. (*h*)*rosa*, (*h*)*rosa*, 'crosta', 'glacç', equivalent germànic del ll. *crusta*, de la família de l'irl. ant. *crúaid* 'dur, ferm', gallo-ll. CRŌDIOS (veg. CROI, i les notes sobre el cast.-port. ant. *croyo*, en el L. de Buen Amor i DECH), ll. *cruor*, etc.: Pok., IEW, 622.9; REW, 7097; Diez, *Wb.*, 665; Brüch, *ZRPb*. xxxv, 336. AlcM documenta *ros de bótes* en els *Costums de Tortosa* i en la Menescalía de Díez, *ros de bóta* ja en la

Lleuda de Cotlliure de 1249, *ros de vexell* en una altra lleuda, de 1252. Grec tenir-ne més doc., si bé aquesta nota, en qualitat d'apèndix del present article, és ja suficient.

DERIV.: *Arrossada*. *Arrossaire*. *Arrossal* adj. 'que fa arròs, plantat d'arròs' val.: «l'assegador ve de Gandia a Cullera entre terres *arrossals* i terres marines», Xeraco, 1962; d'on el collectiu *arrossal* val., molt corrent a Xeraco mateix (*L'Arrossal* nom de conjunt d'una gran secció del terme, també d'altres partides, *L'Arrossal de l'Alter*, etc., 1962), la *Terra dels Arrossals* a Riba-roja de Túria (06' X 33'), on els dictadors van prohibir de collir arròs, i en general forma predominant en el val. central, però no estranya a d'altres zones (Torroella de Montgrí, 1958); però *arrossar* en alguna altra zona valenciana (Estubeny, Sallent de Xàtiva, 1962), i a l'Empordà es deia i diu més aviat *Els Arrossos*: «en quant al terreno de Albons és --- malsà en temps de *arrossos* per la putrefacció de les aigües embassades en lo estiu» (Maldà, *Excursions*, p. 128; dit també dels llocs).

¹ Per més que es tracti així mateix d'una gramínia (segons Rohlf's, *Le Gc.*, § 19, p. 102, la *Festuca Eския*), que creix a l'alta muntanya, no tindrà res a veure amb *arròs* el gascó *arroú*, que Rohlf's registra a la Vall d'Arrens (Lavedà). Jo ho he sentit en alguna alta vall pallaresa (Aneu o Boí?), i em sembla que no és ben bé el gispet o gispet, amb el qual l'identifica. Cert que és punxenta com diu Rohlf's i això és el que recordo; crec recordar una variant *orró* en algun poble català, i no fóra estrany que sigui simplement HORROR, -ORIS, abstracte de HORRIDUS 'erikat, punxent'. Pel que fa al poblel aranès d'Arrò, damunt les Bordes, va desorientat l'AlcM en cercar-hi un antropònim antic ARNONE, car antigament apareix com a *Arros* (o *Error*) amb -r, i com que no és gaire lluny a l'esq. pujant per la carretera principal de la vall, i fins s'hi pot passar, si es vol, seguint-la, si no hi ha pressa, deu ser simplement ERROR 'marrada'.

Arrosar, *arrosador*, *arrosament*, V. *rosada* (ROS) *Arrosament*, *arrosar*, V. *rosca* *Arrosagallar*, V. *rosagar* *Arrossada*, *arrossal*, *arrossar*, V. *arròs* *Arrosat*, V. *rossí* *Arrossegat*, *arrossegall*, *arrossegós*, *arrossegúvol*, V. *rossegar* *Arrossellar*, cast., alteració de *resollar* (DCEC IV, 279b16-48) *Arrossenc*, *arrosser*, V. *arròs* *Arrossinar*, *arrossinat*, *arrossinament*, V. *rossí* *Arrossolar*, V. *rossegar*, *rossolar* *Arrostollar*, V. *rostoll* *Arrotllar*, *arrotonnat*, V. *roda* *Arrova*, V. *rova* *Arrovinar*, V. *ruína* *Arrua*, *arruament*, *arruar*, V. *ruga* *Arrubllit*, V. *rebllir* *Arrucar*, *arrucat*, V. *ruc* *Arruelo*, del cast. antiq. *berreruelo*, fe-, d'origen mossàrab (DCEC II, 512a36) *Arruf*, *arrufada*, *arrufadis*, V. *rufar* *Arrufaldar*, tret de *falda* sota la influència d'*arremangar* (*arromanga*) i *arrufar* *Arrufall*, *arrufament*, *arrufar*, *arrufinyar*, *+arrufiar*, *arrufir*, *arrufit*, *arrufó*, V. *rufar* (*rufa*, *rufada*) *Arruga*, *arrugar*, *arrugat*, V. *ruga* *Arruinar*, *arruïnat*, V. *ruína* *Arruix*, 'acte d'arruixar' 'líquid que s'obté